

DATE RADIOCARBON DIN SITUL ARHEOLOGIC DE LA TURDAȘ-LUNCĂ (CERCETĂRILE PREVENTIVE ALE ANULUI 2011) (II)

Sabin Adrian Luca*

Florian Dumitrescu-Chioar, Tiberiu Bogdan Sava**

Doru Păceșilă, Oana Gaza, Iuliana Stanciu, Gabriela Sava, Bianca Ștefan***

Keywords: ¹⁴C data, Petrești culture, Aeneolithic, Transylvania, Romania

Cuvinte cheie: date radiocarbon, cultura Petrești, eneolitic, Transilvania, România

¹⁴C Data from Turdaș-Luncă Archaeological site (Preventive Research of the Year 2011) (II) (Abstract)

The preventive archaeological excavations from 2011 made possible the unveiling of a significant part of the archaeological site from Turdaș, Luncă point. Thousands of archaeological features were researched, also the defensive system of the site, the habitation neighborhoods and some other results of the human works (C₄₀₃ and C₁₈₇₈ features).

Complexul arheologic C₄₀₃ se află în sectorul C denumit de noi C (plan 1).¹ O parte din acest sector a fost analizat (ST 29) acum câțiva timp într-un articol amplu.² De altfel, în legătură cu această structură pare a se afla și C₄₀₃.³ Complexul are o umplutură cu sol negru, granulos.⁴ Acest tip de sol se formează, la Turdaș, în timpul locuirii petreștene și este numit de noi *humus eneolitic*.⁵

Este evident faptul că C₄₀₃ reprezintă – de fapt – restul unei locuințe de suprafață, păstrată foarte prost și care reprezintă un nivel de depunere superior, acoperind ruinele păstrate din locuințele nivelului cu locuințe cu etaj, turdășene.⁶

Ceramica locuinței este – evident – petreșteană (foto 1–2).⁷ Puținul material arheologic păstrat arată o tehnică de realizare a acesteia similară celei din faza AB a culturii, așa cum o definește I. Paul.⁸

* Laboratorul RoAMS, Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru

** Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei”, Măgurele-Ilfov

*** Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu; Muzeul Național Brukenthal

¹ Lazarovici *et al* 2014, Fig. 2; 28–30.

² Lazarovici *et al* 2014.

³ Lazarovici *et al* 2014, p. 78, 79, 101–102.

⁴ Lazarovici *et al* 2014, Fig. 28/b.

⁵ Luca 2001, p. 40.

⁶ Lazarovici *et al* 2014, p. 86.

⁷ Lazarovici *et al* 2014, Fig. 28/a, c.

⁸ Paul 1992.

Groapa C₁₈₇₈ este de formă circulară (fundăție de stâlp) și se afla în sectorul B (plan 2, indicată cu săgeată de culoare albastră). Ea era parțial acoperită de resturile laterale ale dărâmurii platformei C₃₄₀ (planul 2 a fost desenat după îndepărtarea tuturor resturilor care erau în poziție secundară; observația aparține celui care a redactat jurnalul și a cercetat zona, regretatului dr. Florian Dumitrescu-Chioar). Umplutura complexului este cenușoasă, de culoare negru-cenușiu, cu pigment de chirpici și puțin cărbune, ceramica și oase. S-a recoltat material pentru datare și pământ pentru flotare.

În momentul cercetării nu s-a făcut legătura evidentă între platforma C₃₄₀ sau posibila platformă C_{382–383} deoarece materialul arheologic din umplutura gropii era – în mod evident – turdășean. Petreștenii au perforat materialul turdășean pentru fixarea stâlpului. Osul depozitat în groapa acestuia, de mari dimensiuni (446,18 gr. – cu ambalajul care era un plic din plastic) era – însă – contemporan cu constructorii, după cum ne-o arată și data radiocarbon obținută (5606±27 BP – fig. 2).

Greutatea și mărimea deosebită a osului arată faptul că a existat o dorință ritualică, de fundare, a petreștenilor. Poate că se dorea ca prin depunere să se dea o putere deosebită stâlpului/construcției, asemănătoare mărimii și puterii taurului din care provenea osul. Dar acestea sunt opinii greu de controlat astăzi.

Table 1. Date radiocarbon pentru situri turdășene.

Orăștie-Dealul Pemilor, punct X, ¹	Cod laborator	BP	Complex	Datare relativă
Data 1	Deb-5765	6070±70	Bordei B ₂ /1994	Turdăș I?
Data 2	Deb-5762	5825±60	Bordei B ₁ /1994	Turdăș III ²
Data 3	Deb-5775	5790±55	Bordei B ₂ /1994	Turdăș III
Cerișor-Peștera Cauce ³				
Data 1	GrN-28994	5760±40	Gr. 104	Turdăș III
Hunedoara-Judecătoria ⁴				
Data 1	Poz-58369	5717±35	Complex 4	Turdăș III
Data 2	Poz-58370	5730±35	Locuința 1	Turdăș III
Data 3	Poz-56766	5828±35	Complex 2	Turdăș III
Turdăș-Luncă ⁵				
Data 1T	RoAMS-42.40	5947±35	Complex 33	Turdăș I/II
Data 2T	RoAMS-46.40	5932±29	Complex 23	Turdăș I/II
Data 1P	RoAMS-45.40	5686±28	Complex 403	Petrești
Data 2P	RoAMS-47.40	5606±27	Complex 1878	Petrești

1 Luca 2001, p. 142.

2 Luca 2001, p. 139.

3 Luca 2014, p. 108, Table 1.

4 Tincu 2015, p. 66.

5 Luca et al 2017 – pentru primele două date.

Reținem însă faptul că pe platformele petreștene C₃₄₀ și C₃₈₂₋₃₈₃ nu s-au descoperit materiale turdășene *in situ*, cum am mai observat de alte ori și în vechile săpături de la Turdăș-Luncă, Miercurea Sibiului-Petriș sau Tărtăria-Gura Luncii.

În cele câteva articole publicate despre situl de la Turdăș-Luncă⁹ se constată cu ușurință faptul că noi am împărțit – conform programării sectoarelor de lucru ale constructorilor – în patru mari sectoare: A, B, C și D (numerele complexelor arheologice nefiind – în consecință – de la mic la mare, porțiunile cercetate fiind „atacate” pe sărite).

În primul nostru articol referitor la datele radiocarbon am publicat două date din sectorul A¹⁰. Acum publicăm date din sectoarele B (C₁₈₇₈) și C (C₄₀₃).

În acest moment putem comunica faptul că în sectorul A nu am descoperit materiale ceramice petreștene, așa cum au fost ele definite de I. Paul¹¹, iar în sectorul D doar o parte a fortificației pare a fi petreșteană după materialul arheologic din umplutura amenajărilor. De fapt fortificația culturii Petrești reprezintă – ca și locuirea epocii – o restrângere a arealului ocupat de eneolitici (fortificația culturii Turdăș este mai mare cu un procent confortabil).

Luând spre analiză generală complexele C₄₀₃ și C₁₈₇₈ se poate constata cu ușurință faptul că acestea

se leagă de cultura Petrești, iar sfârșitul culturii Turdăș, faza III, este – deja – evident, în acest, sit în momentul datat 5.700 (5.650) – 5.600 BP când fințează Petreștiul aici (Turdăș-Luncă).

Văzând aceste date radiocarbon observăm – și trebuie să repetăm acest lucru – faptul că, în date BP, cultura Turdăș este formată deja la anul 6.000 (5.500) și în jurul anului 5.700 BP cultura se află la sfârșitul fazei sale finală (III).

BIBLIOGRAFIE

- Lazarovici *et al* 2014
Gh. Lazarovici, S.A. Luca, Gh.V. Natea, C.I. Suciu, M. Căstăian, *Turdăș, C sector. Reconstruction of feature or ST 29 based on ethno-archaeological studies*, în *ActaTS* 13 (2014), p. 73–112.
- Luca 2001
S.A. Luca, Așezări neolitice pe valea Mureșului (II). Noi cercetări arheologice la Turdăș-Luncă. I. Campaniile anilor 1992–1995, în *BMA* 17 (2001).
- Luca 2014
S.A. Luca, Arts and Religious beliefs in the Neolithic and Eneolithic from Romania, în *BB* 67 (2014).
- Luca și Suciu 2014
S.A. Luca, C.I. Suciu, *Sistemul de fortificații eneolitice de la Turdăș-Luncă, județul Hunedoara, România*, în *Banatica* 24 (2014, 1), p. 7–24.
- Luca și Suciu 2016
S.A. Luca, C.I. Suciu, *The Eneolithic fortification system*

⁹ Luca 2001; Luca *et al* 2012; Luca și Suciu 2014; Luca și Suciu 2016.

¹⁰ Luca *et al* 2017.

¹¹ Paul 1977; Paul 1981; Paul 1992.

of Turdaş-Luncă, Hunedoara County, Romania, în *Pradziejowé osady obronne w Karpatach* (Krosno, 2015), p. 43–60.

Luca *et al* 2011

S.A. Luca (coord.), Cercetările arheologice preventive de la Turdaş-Luncă (jud. Hunedoara). Campania 2011, în *BB* (2011).

Luca *et al* 2017

S.A. Luca, Tiberiu Bogdan Sava, Doru Păceşilă, Oana Gaza, Iuliana Stanciu, Gabriela Sava, Bianca Ştefan, *Date radiocarbon din situl arheologic de la Turdaş-Luncă (cercetările preventive ale anului 2011) (I)*, în *Apulum* 53 (2017), sub tipar.

Paul 1977

I. Paul, *Periodizarea internă a culturii Petreşti în lumina evoluţiei ceramicii pictate*, în *StComS* 20 (1977), p. 15–26.

Paul 1981

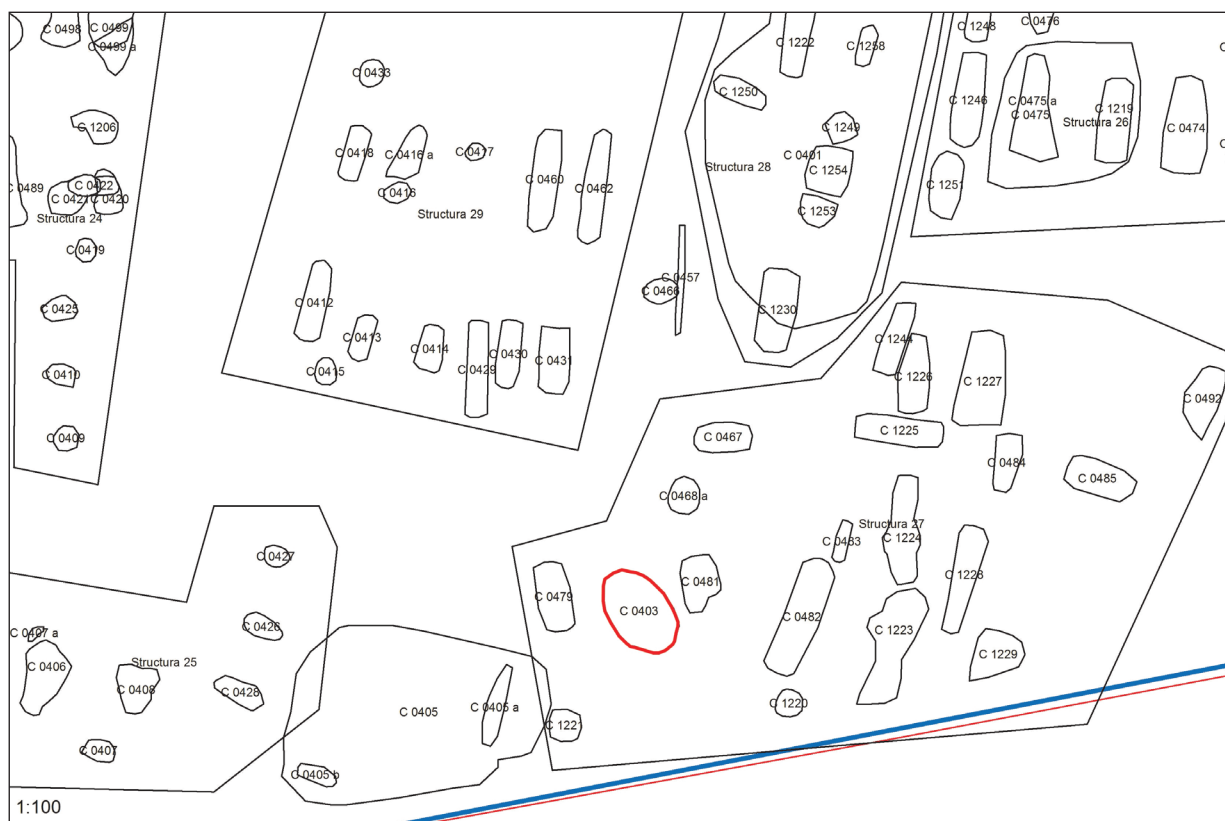
I. Paul, *Der gegenwärtige Forschungsstand zur Petreşti-Kultur*, în *PZ*, 56 (1981, 1) p. 197–234.

Paul 1992

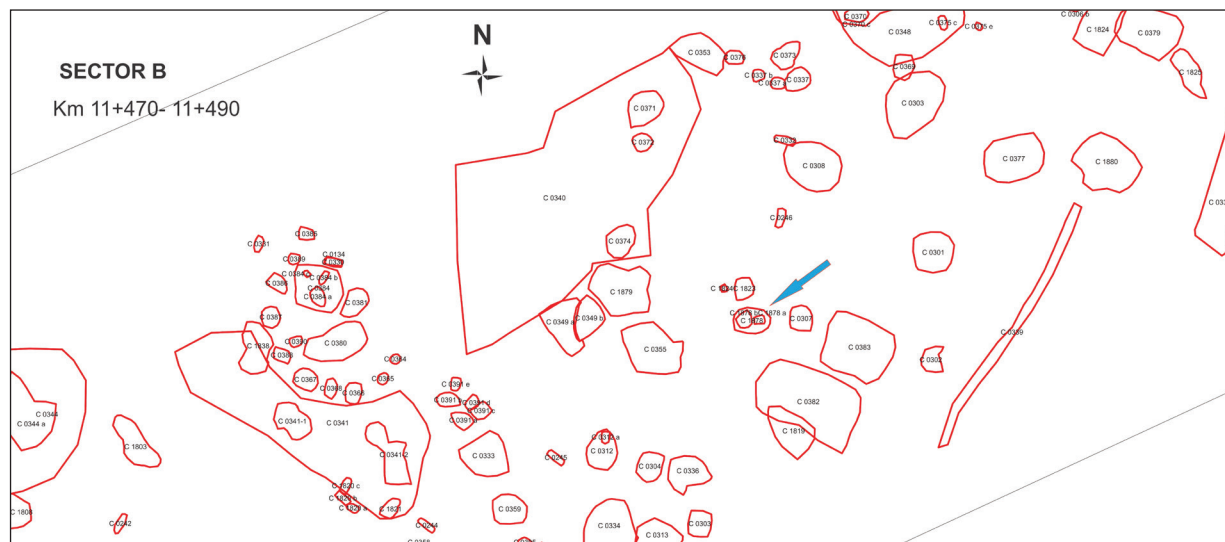
I. Paul, *Cultura Petreşti*, Bucureşti (1992).

Tincu 2015

S. Tincu, *Cercetările arheologice de la Hunedoara. Consideraţii privind încadrarea culturală şi cronologică a descoperirilor*, în *AnB (SN)* 23 (2015), p. 63–88.

Plan 1. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011. Complexul arheologic C₄₀₃ (cu roșu, în mijlocul planului).

Plan 2. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011. Plan de situație 1:5000 cu poziționarea sector B, km 11+470–11+490 (proba a fost recoltată din zona centrală – aproximativ km 11+481, complex 1878).

Foto 1. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011. Complexul arheologic C₄₀₃. Vas ceramic.

Foto 2. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011. Complexul arheologic C₄₀₃. Vas ceramic.

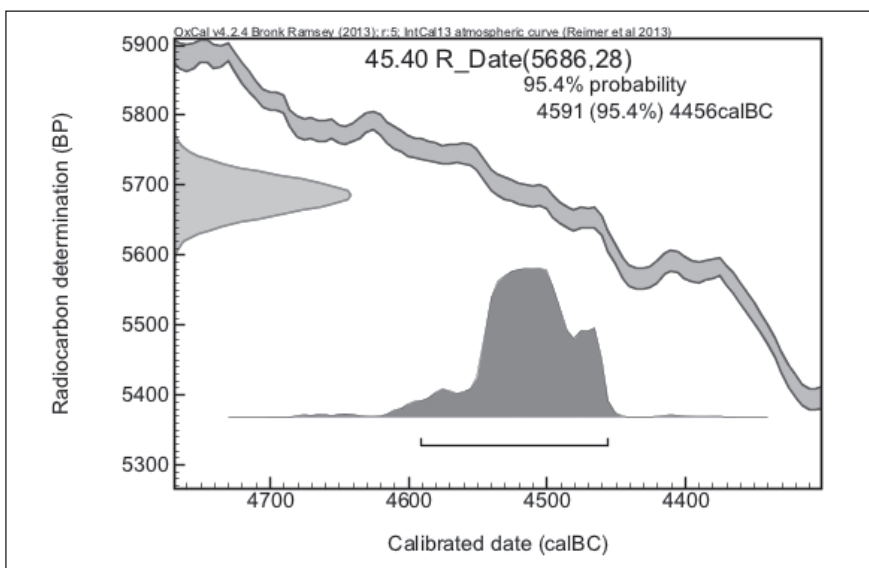

Fig. 1. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011. Calibrare proba RoAMS-45.40: 5686±28 BP. Complexul arheologic C₃₃.

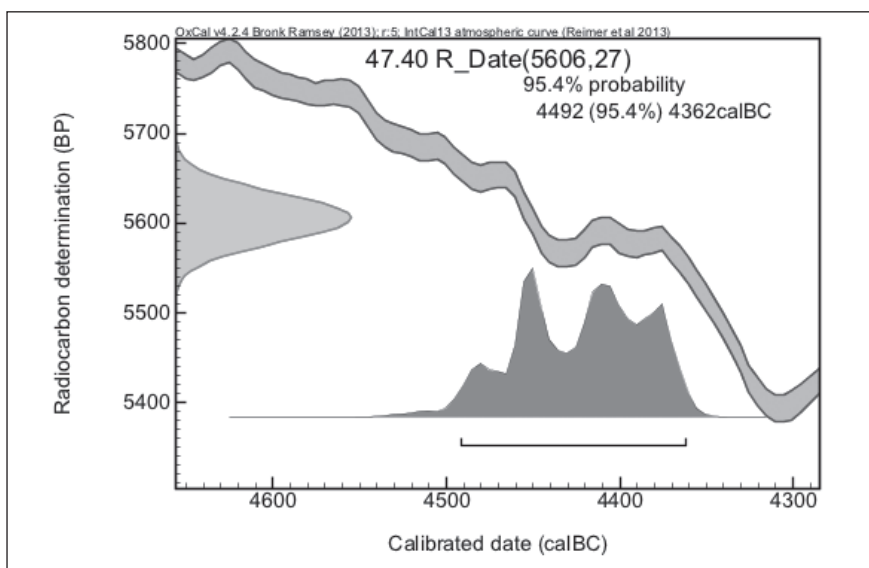

Fig. 2. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011. Calibrare proba RoAMS-47.40: 5606±27 BP. Complexul arheologic C₁₈₇₈.

